

Alina

Bronsky

Pasku
tinė
babos Dun
jos meilė

Vertė
Vytenė Saunoriūtė

Alina Bronsky
Paskutinė babos Dunjos meilė

Alina Bronsky
Paskutinė babos Dunjos meilė

Iš vokiečių kalbos vertė
Vytenė Saunoriūtė

aukso žuvis

Vilnius, 2019

Versta iš:
Alina Bronsky
„Baba Dunjas letzte Liebe“:
Kiepenheuer&Witsch, 2017

Knygos leidimas finansuotas
pagal ES programą „Kūrybiška Europa“

Knygos leidimą parėmė

Knygos vertimą parėmė

Vertėja *Vytė Saunoriūtė*
Redaktorė *Dalia Lepėskienė*
Korektorė *Ginta Valančiauskienė*
Dizainerė *Miglė Vasiliauskaitė*
Iliustratorius *Martynas Pavilonis*

Šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose ar archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© 2015, 2017, Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG,
Cologne/ Germany
© Vytė Saunoriūtė, vertimas iš vokiečių kalbos, 2019
© Leidykla „Aukso žuvis“, 2019

ISBN 978-609-8120-43-1

Naktį mane ir vėl prikėlė Marjos gaidys Konstantinas. Marjai jis beveik kaip vyro pakaitalas. Jinai jį pati išaugino, dar kai buvo viščiukas, visai myluodavo ir lepindavo; dabar jis suaugęs ir niekam netinkamas. Skėtrioja išdidus kaip ponas po kiemą ir kreivakiuoja į mano pusę. Jo vidinis laikrodis jau seniai sutrikęs, nemanau, kad nuo spinduliuotės. Juk negalima dėl visko, kas tik yra kvaila šiame pasaulyje, kaltinti vien jos.

Nusiplėšiu antklodę ir nuleidžiu pėdas ant žemės. Ant medinių grindų patiestas kilimėlis, kurį pati supyniau iš sudraskytų paklodžių skiaučių. Žiemą marios laiko, nes nereikia rūpintis sodu. Žiemą retai iškišu nosį į kiemą, tik vandens ar malkų parsinešu, dar nuo lauko durų sniegą pravalau. Bet dabar vasara, aš jau nuo pat ankstybės ant kojų, nes noriu Marjos giedoriui nurauti galvą.

Kiekvieną rytą nustembu pažvelgusi į savo pėdas, apautas vokiškais žygio sandalais, – jos plačios, nusėtos gumbų. Sandalai patvarūs, jie viską atlaikys, ilgai trauks, neabejoju, išliks ilgiau už mane.

Mano kojos ne visuomet buvo tokios plačiapėdės. Buvo laikai, kai šios pėdos buvo siauros ir grakščios, apibarstytos sausomis gatvės dulkėmis, gražiausiai jos atrodė be batų. Jegoras mylėjo mano pėdas, todėl ir uždraudė vaikščioti basai, nes kiti vyrai vien mano kojų pirštus išvydę bemat užkaisdavo.

Dabar, kai jis mane aplanko, rodau į savo patinusias gunklotas pėdas ir sakau: matai, kas iš to grožio belikę? O jis juokiasi ir sako, kad jos vis dar gražios. Po savo mirties tapo ypač mandagus, tas melagis.

Prireikia kelių minučių, kol man susireguliuoja kraujo spaudimas. Atsistoju ir laikausi įsitvėrusi lovos atkaltės, nes galva vis dar apspangusi. Marjos gaidys Konstantinas švokščia, tarsi jį kas smaugtų. Gal kas nors pasiskubino ir aplenkė mane.

Nusikabinu nuo kėdės rytinį chalata. Anksčiau jis buvo spalvotas, išmargintas raudonomis gėlėmis juodoje medžiagoje. Dabar gėlių nebematyti, bet chalatas švarus, o tai man svarbiausia. Irina pažadėjo atsiųsti naują. Apsisiaučiu juo ir susiveržiu diržą. Paskui išpurtau pūkinius patalus ir suglostau tolygiai vėl paklojusi ant lovos. Tuomet patraukiu link durų. Pirmieji žingsniai ryte pabudus visuomet lėti.

Dangus šviesmėlynis, lyg kokia perskalbta, išblukusi paklodė kybo virš kaimo, bet prasimuša ir gabalėlis saulės. Man galvoj netelpa, kodėl ta pati saulė visiems šviečia: Anglijos karalienei, tamsiaodžiui prezidentui Amerikoje, Irinai Vokietijoje, Marjos gaidžiui Konstantinui. Ir man, babai Dunjai, kuri prieš trisdešimt metų vis dar šviesdavo kaulų lūžius, priimdavo žmonių kūdikius, o štai šiandien nutarė tapti žudike. Bet Konstantinas – kvailas padaras, ir jo skleidžiami garsai nereikalingi. Be to, aš jau ilgokai nevalgiau vištienos sultinio.

Skiauterėtasis tupi ant tvoros ir skersakiuoja į mano pusę. Akių kampučiu matau Jegorą, atsirėmusį į mano obels kamieną, jo lūpos dabar, be abejonės, pašaipiai prasivėpusios. Tvara kreivai suręsta, stovi pasvirusi ir linguoja vėjyje, o tas kvaiša paukštis balansuoja ant jos svyrinėdamas lyg girtas lyno akrobatas.

– Eikš šen, brangusis, – sakau jam. – Eikš, tuoj tave nutildysiu.

Aš tiesiu ranką, o jis plaka sparnais ir rėkia. Liežuvelis jo gerklėje labiau pilkas nei rausvas, nervingai virpčioja. Stengiuosi prisiminti, koks jo amžius. Marja man šito niekad neatleis, pagalvoju, kol mano ištiesta ranka kabo ore.

Ir tada, dar nespėjus paliesti gaidžio, šis nuvirsta man prie kojų.

Marja sako negalinti, jai širdį drasko. Vadinasi, tai atlikti teks man.

Ji sėdi mano kieme ir šniurkščioja į languotą nosinę. Sėdi nusigręžusi, kad nematytų, kaip aš pešu gaidį, plėšau balkšvas apiplikytas plunksnas ir metu į plastikinį maišą. Pūkai skraido ore.

– Jis mane mylėjo, – sako ji. – Taip visad į mane pasižiūrėdavo, kai tik įsukdavau į kiemą.

Maišas puspilnis. Konstantinas, nepadoriai plikas, guli man ant kelių. Viena jo akis, pusiau pramerkta, žvelgia į dangų.

– Žiūrėk, – sako Marja, – rodos, tarsi jis vis dar klausytųsi mūsų.

– Esu tikra, kad nėra nieko, ko jis iš tavęs dar nebūtų girdėjęs.

Tai tiesa, Marja be perstojo su juo varinėdavo kalbas. Ir aš švelniai įtariu, kad dabar pati turėsiu mažiau ramybės. Išskyrus mane, visiems reikia žmogaus, kuriam būtų galima išsipasakoti, o jai to ypač reikia. Aš esu jos artimiausia kaimynė, tik tvora

skiria mūsų sklypus. Ši tvora anksčiau gal ir galėjo vadintis tvora, dabar ji labiau primena tvoros idėją.

– Papasakok pagaliau viską iš eilės, kaipgi viskas nutiko, – Marjos balsas skamba kaip našlės aimana.

– Aš tau jau šimtą kartų pasakojau. Išėjau į lauką, nes jis plyšojo, ir tada jis netikėtai nuvirto nuo tvoros. Žnektelėjo tiesiai man prie kojų.

– Gal kokia pikta akis nužiūrėjo?

Aš linkteliau. Ji tiki tokiais niekais. Ašaros srūva jos veidu ir dingsta giliose raukšlių vagose. O ji juk mažiausiai dešimčia metų už mane jaunesnė. Menkai išsilavinusi, iš profesijos – melžėja: Marja yra paprasta moteris. Čia ji nelaiko net karvės, bet bent jau turi ožką, o ši kartu su ja gyvena troboje. Ir jos abidvi žiūri televizorių, jei televizorius ką nors rodo. Taip, ji gyvena drauge su kvėpuojančia būtybe. Bėda tik ta, kad ožka nepajėgi atsakinėti į jos klausimus. Todėl atsakau aš:

– Kas jau čia į tą tavo kvailą paukštį piktai žiūrės?

– Ššš. Apie mirusįjį šitaip nekalbama. Ir, be to, žmonės yra pikti.

– Žmonės yra tinginiai, – sakau aš. – Ar nori jį išsivirti?

Ji mosteli ranka.

– Gerai, tada aš jį išsivirsiu.

Ji linkteli ir meta slapčia žvilgsnį į maišą su plunksnomis.

– Aš jį, tiesą sakant, norėjau palaidoti.

– Šitai reikėjo sakyti anksčiau. Dabar laidojant tektų ir plunksnas sudėti, kad saviškiai danguje iš jo nesišaiptytų.

Marja minutėlę mąsto.

– Ech, ką padarysi. Išvirk jį ir atiduok man pusę sultinio.

Žinojau, kad viskas šitaip baigsis. Mes retai gauname mėsos, o Marja mėgsta stipriau pavalgyti.

Linkteliau ir užbraukiu susiraukšlėjusį akies voką ant stiklinės gaidžio akies.

Dėl dangaus tai aš čia šiaip sau pasakiau. Aš tuo netikiu, tiksliau, aišku, tikiu, kad mums virš galvos yra dangus, bet žinau, kad mūsų mirusiųjų tenai nėra. Net maža mergaitė būdama netikėjau, kad į debesis galima įkristi kaip į pūkinius patalus ir prie jų švelniai prisiglausti. Maniau, kad juos galima valgyti kaip cukraus vatą.

Mūsų mirusieji yra tarp mūsų, neretai jie net nežino, kad yra jau mirę, o jų kūnai pūva žemėse.

Černovas nedidelis kaimas, bet su nuosavomis kapinaitėmis, nes Malyšiai mūsų numirėlių nenori priimti. Seniūnijoje verda diskusijos, ar laidojant Černovo gyventojus Malyšiuose privalomas švininis karstas, nes radioaktyvių spindulių prisotinta materija ir toliau spinduliuoja. Net kai ji negyva. O kol bus priimtas sprendimas, įsirengėm savo laikinas kapines ten, kur prieš šimtą penkiasdešimt metų stovėjo bažnyčia, o prieš trisdešimt metų veikė kaimo mokykla. Tai kukli vieta su mediniais kryžiais, ir tie keli paskiri kapai net neaptverti.

Jei kam įdomi mano nuomonė, tai visai nenoriu būti palaidota Malyšiuose. Po reaktoriaus avarijos aš, kaip ir visi, išvykau iš nelaimės vietos. Tai buvo 1986-aisiais, ir iš pradžių nežinojome, kas atsitiko. Paskui į Černovą sugužėjo likviduotojai – su saugos apranga ir pypsinčiais instrumentais – ir vaikštinėjo su jais pirmyn atgal pagrindine gatve. Kilo panika, šeimos su mažamečiais vaikais buvo pirmieji, kurie paskubomis pakavosi daiktus, vyniojo čiuzinius, kimšo papuošalus į kojines ir į arbatinius. Ir paskui, pritvirtinę ant mašinos stogo pavienius

baldus, dūmė kuo greičiau iš šios vietos. O skubėti reikėjo, nes nelaimė įvyko ne prieš dieną ar dvi, tačiau mums niekas apie tai laiku nepranešė.

Aš tuomet buvau dar labai jauna, kokių penkiasdešimties su trupučiu, bet mano namuose jau nebegyveno vaikai. Todėl per daug ir napanikavau. Irina studijavo Maskvoje, o Aleksejus tuo metu dalyvavo žygyje po Altajaus kalnus. Aš buvau viena iš paskutinių, kurie išvažiavo iš Černovo kaimo. Pirma padėjau kitiems sugrūsti rūbus į maišus ir išplėšti grindlentes, po kuriomis buvo slepiami banknotai. Tiesą sakant, nemačiau reikalo išvis kur nors evakuotis.

Jegoras įgrūdo mane į vieną iš paskutinių mašinų, kurias tie, iš sostinės, buvo atsiuntę, ir įsispraudė pats. Jis užsikrėtė nuo kitų panika, tarsi jo kiaušams vis dar tektų užsiimti giminės pradžios ir dėl to jie būtinai turėtų būti nugabenti į saugią vietą. Bet Jegoras jau seniausiai pragėrė savo subliuškusią apatinę kūno dalį, ir ne vien ją. Žinia apie reaktorių trumpam gražino jam protą, ir jis ėmė nepertraukiamai verkšlenti apie pasaulio pabaigą. O tai mane nervino.

Neturiu namie jokio didesnio puodo, nes grįžusi gyvenu čia viena, be to, niekas nesiveržia į svečius. Aš niekad neverdu keilioms dienoms, nes kiekvieną dieną gaminu šviežią maistą, tik barščius mėgstu pasišildyti. Pastovėję barščiai sulig kiekviena diena man vis skanesni.

Išsitraukiu iš spintelės didžiausią, kokį randu, puodą ir ieškau tinkamo dangčio. Per ilgus metus prikaučiau daug dangčių, nė vienas iš jų tiksliai netinka, bet man vis vien gerai. Nurėžiu gaidžiui galvą ir kojas, jie irgi pateks sriubon, o paskui pasturgalį, šitą atiduodu katei. Įdedu gaidį į puodą, paskui galvą su kojomis, nuskustą morką iš daržo ir svogūno galvą su lukštais, kad sultinys nusidažytų auksine spalva. Šliūkštelėju iš kibiro

šulinio vandens, bet tik tiek, kad viską vos apsemtų. Šitaip sultinys išeis maistingas, bus riebus, spindintis.

Kai taip nutiko su reaktoriumi, priskaičiavau save prie tų, kurie menkai nukentėjo. Mano vaikai buvo saugioje vietoje, mano vyras vis vien ilgai nebūtų traukęs, o mano pačios kūnas tuo metu jau buvo tapęs besyvis. Tiesą sakant, man nebuvo ko prarasti. Buvau pasiruošusi mirti. Mano darbas išmokė su šia galimybe susigyventi jau seniai, kad vieną gražią dieną nebūčiau užklupta netikėtai.

Lig šiol kiekvieną rytą nustembu, kad aš vis dar gyva. Kas antrą dieną klausiu savęs, ar nesu viena iš numirėlių, kurie vaidenasi aplink, nenorėdami pripažinti, kad jų vardai jau iškalti ant kapo akmens. Kas nors turėtų jiems tai pasakyti, bet kas norės būti toks įžūlus begėdis. Džiaugiuosi, kad nėra likę nieko, kas man drįstų nurodinėti. Aš jau viską mačiau ir nieko nebijau. Mirtie, gali užsukt kada panorėjusi, tik prašom elgtis mandagiai.

Puode burbuliuoja vanduo. Sumažinu ugnį, nukabinu samtį nuo kablio ir graibau pilkas putas, kurios štai storu sluoksniu sukilusios palei puodo pakraščius. Jei leisi vandeniui toliau kunkuliuoti, putos sutrūkinės į daugybę mažų salelių ir nuskęs sultinyje. Drumstos, neišvaizdžios putos pūpsos ant kiaurasamčio kaip sukritę pilki debesys. Iš lėto vairuoju tuos debesis į katės dubenėlį. Katės mažiau išrankios nei mes. Šita katytė – iš mano katės vados, ji jau gyveno čia prieš man sugrįžtant namo. Tiesą sakant, ji ir yra tikroji šių namų šeimininkė, o aš tik jos viešnia.

Kaimyniniai kaimai aplink, kurių nėra daug, visi apleisti. Namai stovi, nors jų sienos kreivos ir plonos, o dilgėlės išsikerojusios lig pat stogo. Net žiurkių nematyti, nes žiurkėms juk reikia šiukšlių, šviežių, riebių atliekų. Žiurkėms reikia žmonių.

Kai grįžau į Černovą, galėjau pasirinkti gyventi bet kurį

namą, bet vėl išsirinkau savo ankstesnę. Duryš buvo praviros, dujų balionas tik pusiau ištuštintas, iki šulinio kelios minutės kelio, o daržo kontūrai vis dar atpažįstami. Išravėjau dilgėles, apkarpiu gervuogių gyvatvorę. Visą savaitę nieko kito ir neveikiau. Buvo aišku: trūks plyš, bet man reikia šito daržo. Juk neprivažinėsi į Malyšius, kai iki autobuso stotelės toli eiti, ir pati kelionė autobusu ilgai trunka. O valgyti juk reikia triskart per dieną.

Nuo tada laikau apsodinusi trečdalį viso daržo ploto. Man tiek užtenka. Jei turėčiau išmaitinti didelę šeimyną, įdirbčiau visą daržą. Turiu naudos iš to, kad anksčiau, prieš sprogstant reaktoriui, viską gerai prižiūrėjau. Jegoro rankų darbo šiltnamis – tikra daržo puošmena: pomidorus ir agurkus skinu savaitę anksčiau už visus kitus kaime. Keroja žalieji ir raudonieji agrastai, be to, seni raudonųjų, geltonųjų ir juodųjų serbentų krūmai, rudenį juos apgenėju, kad pavasarį leistų naujus ūglius. Dar auga dvi obelys, želia aviečių krūmai. Žemė čia derlinga.

Sriuba kunkuliuoja ant silpniausios ugnies. Virsiu ją kokias dvi, ne, geriau tris valandas, kol mėsa suminkštės ir pati nukris nuo kaulų. Čia kaip ir su žmogumi: seną mėsą nėra lengva tvarkyti.

Vištienos kvapas neramina katę. Ji miaukdama glaustosi aplink kojas, trinasi į storomis vilnonėmis kojiniėmis apmautas mano blauzdas. Kad senstu, suprantu iš to, kad man dažnai šalta. Net vasarą neišeinu iš namų be vilnonių kojinių.

Katė vaikinga, atiduosiu jai vėliau gaidžio odą ir kremzles. Kartais ji medžioja vabalus ir vorus, nes vorų Černove yra sočiai. Po reaktoriaus nelaimės apščiai priviso parazitų. Prieš metus pas mane lankėsi biologas ir fotografavo mano namuose voratinklius. Aš juos palieku kaboti, nors Marja ir prikaišioja, kad esu apsileidusi namų šeiminkė.

Geras dalykas – senatvė: nieko nereikia prašyti leidimo gyventi savo sename name, ir nieko nereikia atsiklausti, ar galima palikti kabančius voratinklius. Vorai čia irgi apsigyveno prieš man atvykstant. Tas biologas filmavo juos su kamera, kuri atrodė kaip ginklas. Jis susistatė prožektorius ir apšvietė kiekvieną mano namo kampą. Neturėjau nieko prieš. Tegul dirba žmogus savo darbą. Tik liečiau jam pritildyti savo aparatą, nes nuo jo pypsėjimo man ėmė niezštėti nugarą.

Biologas man išaiškino, kodėl turim tiek daug parazitų. Mat dėl reaktoriaus mūsų apylinkėse gerokai sumažėjo paukščių. Todėl ir veisiasi netrukdomi visokie vabalai ir vorai. O kodėl čia tiek kačių, jis negalėjo man paaiškinti. Matyt, katės kažką turi viduje, kas jas apsaugo nuo negerovių.

Antra katė įsėlina pro lauko duris. Katė, kuri pas mane gyvena, iškart pašiaušia keterą. Ji kaip kokia nelaboji, nieko neįleidžia per namų slenkstį.

– Eikš, būk gera, – sakau jai, bet ji nėra gera. Ji tik grasinamai šnypščia, jos gaurai pasišiaušę. Ji teturi pusę uodegos. Kitą pusę kažkas yra nugnybęš. Visuomet laikiau kačių ir vištų, anksčiau net šunų. Šitai aš mėgstu kaimo gyvenime. Tai viena iš priežasčių, kodėl čia grįžau. Gyvūnų smegenys čia sveikos, kitaip nei mieste, nors jie ir apšvitinti, be to, luošiai. Pastovus triukšmas ir ankštuma mieste veda kates ir šunis iš proto.

Irina tuomet specialiai atskrido iš Vokietijos, kad atkalbėtų mane nuo grįžimo į Černovą. Ji viską išbandė, net ašaras. Manoji Irina, kuri niekuomet neverkia, net maža mergaitė būdama neverkė, nors aš jai niekada nebuvau uždraudusi. Kaip tik sveika bent retsykais paverkti. Bet ji visuomet elgėsi kaip berniukštis, karstėsi po medžius, laipiojo ant tvorų, kartais nuo jų nukrisdavo, būdavo, kad ir lupti gaudavo, bet ji niekuomet, niekad, neliejo ašarų. Paskui baigė medicinos studijas, o dabar

dirba chirurge Vokietijos kariuomenėje. Štai kokia mano mergaitė. Ir negi jai reikėjo verkti vien dėl to, kad nusprendžiau grįžti namo.

– Aš tau niekada neaiškinau, ką turi daryti, – pasakiau jai. – Tai ir aš nenoriu, kad tu nurodinėtum, kaip man elgtis.

– Bet, mama, kas gi būdamas sveiko proto gali norėti grįžti į mirties zoną?

– Tu kalbi apie tai, ko nesupranti, mergaite. Aš ten viską apžiūrėjau, namai tebestovi vietoje, o darže auga piktžolės.

– Mama, tu juk žinai, ką reiškia radiacija. Viskas užteršta radioaktyviais spinduliais.

– Aš sena, manęs negali pažeisti radiacija, o jei ir taip – ne pasaulio pabaiga.

Dukra tiksliai judesiu nusišluostė ašaras, iš ko aiškiai matyti, kad ji chirurgė.

– Aš nevažiuosiu ten tavęs lankyti.

– Žinau, – atsakiau jai, – bet tu, šiaip ar taip, neatvažiuodavai dažnai.

– Čia priekaištas?

– Ne. Man tai patinka. Nėra reikalo pas senius užsisėdėti.

Ji į mane paskersakiavo, kaip prieš daugelį metų, kai dar buvo mažytė. Ji manimi netiki. Bet ką jai sakiau, tą ir manau. Jai nėra čia ko važinėti, ir aš nesiruošiu priekaištauti.

– Kas antri metai galėsim susitikti Malyšiuose, – sakau jai. – Kai tau tiks, tai ir atvažiuosi. Kol būsiu gyva.

Žinojau, kad ji negauna daug atostogų. O jei ir gauna, tai nebūtina jas leisti čia. Be to, tuomet skrydžiai buvo kur kas brangesni nei šiandien.

Apie vieną dalyką nepasikalbėjome. Jei kas nors yra labai svarbu, tai apie tai dažniausiai nutylima. Irina turi dukterį, o aš turiu anūkę labai gražiu vardu – Laura. Jokia mergaitė pas mus nesivadina Laura, tik mano anūkė, kurios aš dar nė karto nesu

mačiusi. Kai kėliausi atgal į kaimą, jai kaip tik sukako vieni metai. Kai sugrižau namo, man tapo aišku, kad aš jos niekada nepamatysiu.

Anksčiau visi anūikai iš miesto sugužėdavo per vasaros atostogas pas senelius į kaimą. Mokyklinės atostogos būdavo ilgos, trukdavo visus tris karštus vasaros mėnesius, o tėvai miestuose negaudavo tiek daug atostogų. Taigi po mūsų kaimą nuo birželio ligi rugpjūčio duodavosi miesto vaikai, jų veidai labai greitai įdegdavo saulėje, garbanos išblukdavo, o pėdos aplipdavo žemėta pluta. Jie būreliu traukdavo į mišką uogauti, maudydavosi upėje. Rėkaudami kaip paukščių pulkas prasiausdavo pagrindiniu keliu, kai eidavo vagiliauti obuolių. Arba kumščiuodavosi gatvės purve.

Kai per daug įsisiausdavo, pasiūsdavom į bulvių laukus kolorado vabalų rinkti, nes jie grasė sunaikinti derlių. Pririnkdavo kibirus vabalų ir vėliau sudegindavo. Aš vis dar ausyse girdžiu nesuskaičiuojamos daugybės šarvų spragsėjimą laužo ugnyje. Dabar mums labai trūksta tų mažųjų ilgais pirštais – šitokio kolorado vabalų antpuolio kaip po reaktoriaus nelaimės pasaulis dar neregėjo.

Visi Černovo gyventojai žinojo, kad dirbu felčere. Mane kviesdavo dėl kaulų lūžių ar kai niekaip nenustodavo raižyti pilvo. Sykį vienas vaikis prisivalgė per daug nesunokusių slyvų. Ląsteliena jam taip užkišo žarnas, jog jos pasidarė nepraeinamos. Jis visas perblyškęs raitėsi ant grindų, ir aš liečiau kuo skubiausiai jį vežti į ligoninę. Berniuką išgelbėjo operacija. Dar buvo vienas atvejis, kai kamavo apendicitas, paskui kitas – kai sugėlė bitės.

Aš mėgau vaikus, jų nenuoramas pėdas, subraižytas rankas, jų laibus, skardžius balsus. Jei ko šiandien ilgiuosi, tai jų. Tie, kurie dabar gyvena Černove, neturi anūkų. O jei turi, tai mato juos daugių daugiausia tik nuotraukose. Mano sienos nukabinėtos

Lauros nuotraukomis. Beveik kiekviename Irinos laiške randu po naują.

Tikriausiai Laura per trumpą laiką irgi būtų tapusi nerūpestingu, išdykusi vasaros vaiku, jei viskas būtų taip, kaip anksčiau. Bet visgi sunku tai įsivaizduoti. Jau kūdikystės nuotraukose jos veidelis atrodė smulkus ir be galo rimtas, ir aš svarstydavau, kokios gi mintys apsigyveno šioje galvoje, mesdamos šešėlius iš Lauros akių. Ji niekad nenešiojo segtukų, neryšėjo didelių kaspinių plaukuose. Net būdama maža mergaitė niekada nesišypojo.

Paskutinėse gautose nuotraukose – ji jau ilgakojė, beveik baltapūkė mergaitė, nekintamai rimtu žvilgsniu. Ji man dar nė sykio nėra nieko parašiusi. Jos tėvas – vokietis. Irina jau kadaise žadėjo atsiųsti savo vestuvinę nuotrauką: tai tik vienas iš nedaugelio pažadų, kurių ji netesėjo. Ji man kiekvienąkart perduoda nuo jo linkėjimų. Visus laiškus iš Vokietijos renku į dėželę spintoje.

Aš niekuomet neklausinėju dukros, ar Laura sveika, neklausiu ir apie pačios Irinos sveikatą. Jei yra kas, ko bijau, tai atsakymų į šiuos klausimus. Todėl paprasčiausiai pasimeldžiu už jas, nors ir netikiu, kad kas išklauso mano maldas.

Tačiau Irina visuomet klausinėja apie mano sveikatą. Kai pasimatome – kas antri metai, – tai jos pirmas klausimas būna apie mano kraujo tyrimų rezultatus. Lyg aš juos žinočiau. Dar ji nori išgirsti, koks mano kraujo spaudimas ir ar reguliariai šviečiuosi krūtine.

– Vaikeli, – sakau jai, – pažiūrėk į mane. Ar nematai, kokia aš sena? Ir visa tai be vitaminų, operacijų ir profilaktinių sveikatos patikrinimų. Jei kas piktas manyje užsimegztų, tai palikčiau jį ramybėje. Nesiduosiu, kad prie manęs liestųsi ir mane badytų, bent jau to per savo ilgą gyvenimą nuspelniau.

Irina tik purto galvą. Ji juk žino, kad mano teisybė, bet

niekaip negali išsivaduoti iš savo siaurų chirurgės mąstymo rėmų. Bet būdama jos amžiaus aš galvoju panašiai. Ir jei dabar būčiau jos amžiaus, tai kaip reikiant susibarčiau su tokia kaip aš.

Kai apsidairau po mūsų kaimą, man neatrodo, kad aplink vaikštinėja vien gyvi lavonai. Kai kurie ilgai netrauks, čia viskas aišku, bet ne vien reaktorius dėl to kaltas. Mūsų mažai, užtenka dviejų rankų pirštų norint visus suskaičiuoti. Prieš penkerius, septynerius metus buvo daugiau. Tuomet koks tuzinas užsikrėtęs mano pavyzdžiu sugrįžo į Černovą. Kai kuriuos jau palaidojome, kiti, kaip tie vorai, nesunaikinami, tik voratinkliai, kuriuos jie mezga, švelniai tariant, keistoki.

Pavyzdžiui, Marja. Ji juk truputį trenkta su ta savo ožka ir gaidžiu, kuris taip gražiai kunkuliuoja mano puode. Skirtingai nei aš, viską žino apie savo kraujo spaudimą, nes matuojasi jį triskart per dieną. Jei jis per aukštas, tai ji geria vieną tabletę, jei per žemas – įsimeta kitą. Taip ji visada turi ką veikti. Nors vis vien nuobodžiauja.

Jos vaistų spintelė tokio dydžio, kad įmanoma išnuodyti pusę kaimo. Ji vis papildo spintelės turinį Malyšiuose. O jei susloguoja ar suviduriuoja, iškart griebiasi antibiotikų. Aš sakau jai, kad liautųsi, nes bus dar blogiau, bet ji manęs neklauso. Aš jai per sveika, sako ji, todėl nieko čia nenusimanau. Tai tiesa, net nežinau, kada paskutinį kartą buvau suslogavusi.